

Petruska Ferenc

A terrorfenyegetettség EU trendjei az EUROPOL vonatkozó jelentése alapján¹

1. A terrorfenyegetettség EU-s áttekintése

1. A terrorfenyegetettség EU-s áttekintése

Már 1999. július 1-jétől az *EUROPOL*² -nak egyik alaprendeltetése volt a terrortámadások elleni fellépés. Az azóta eltelt években az ezzel foglalkozó többi – főleg tagállami – bűnüldöző szervek is rendkívül intenzív tevékenységet fejtettek ki, mert Európából Szíriába és Egyiptomba, különösen azok konfliktuszónáiba utazó külföldi származású terroristák (*foreign terrorist fighters - FTF*) száma magas³, valamint az internet és szociális média intenzív használata az ilyen célú illegális toborzásban, propagandában mindennapos, ezért az EU tagállamaiban végrehajtott terrorcselekmények száma nem valószínű, hogy csökkenni fog belátható időn belül. Ezt az EUROPOL erről szóló prognózisa⁴ megerősíti. Az EUROPOL ilyen irányú tevékenységének és a tagállamok bűnüldözésének javítása érdekében 2016 januárjában megalapították az Európai Terrorrelhárító Központot (*European Counter Terrorism Centre*

¹ Jelen munka az EUROPOL által készített *European Union Terrorism Situation and Trend Report (Tsat) 2017*. (Europol, 2017) (letöltve: 2017.12.05. <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/eu-terrorism-situation-and-trend-report-te-sat-2017>) jelentés megállapításain alapuló áttekintés, elemzés.

² Európai Rendőrségi Hivatal (European Police Office)

³ Europol, 4, 12-14. o.

⁴ Europol, 5-8. o.

- ECTC). A központ egy összeurópai terrorellenes központ kíván lenni, amely közvetlen támogatást ad a folyamatban lévő vizsgálatokhoz⁵. A központ személyi állománya az EUROPOL szakértőiből és elemzőiből, valamint francia és belga vizsgálókból áll, akik eddig 14 terabyte információt vizsgáltak át. Vizsgálják a terrorizmus finanszírozási formáit, valamint ezeknek a fegyverkereskedelemben betöltött szerepét. Az információk elemzése mellett rendkívül fontossá vált az elmúlt két évben azok megosztása – figyelembe véve a számos megghiúsított, félbeszakított merényletet. A nacionalista, szeparatista, bal- és jobboldali terrorizmussal szemben a dzsihádisták által elkövetett terrorcselekmények ugyanis nem lokális, hanem nemzetközi problémák.

2016 évben Európában összesen 142 sikertelen, félbeszakadt és befejezett terrortámadás történt⁶. Ezek több mint felét, azaz 76 merényletet az Egyesült Királyság, 23-at Franciaország, 17-et Olaszország, 10-et Spanyolország, 6-ot Görögország, 5-öt Németország, 4-et Belgium, és végül egy támadást Hollandia jelentett. A 142 *terrorcselekménynek* csak harmadát, azaz 47-et tudtak befejezni a merénylők. A tagállamok jelentései alapján a 142 merényletnek éppen 142 halálos áldozata volt. A sérültek száma 379 fő. Az EU-ban végrehajtott terrorcselekmények száma 2014-től csökken: 2014-ben 226 támadást, 2015-ben 211 támadásról adtak hírt a tagállamok⁷. A legnagyobb számban terrorcselekményeket jelenleg is nacionalista és szeparatista szélsőségesek követik el. A szélsőbaloldali terrortámadások száma 2014-től emelkedik és rá két évvel később 27 volt (legtöbbjük Olaszországban). A dzsihádisták terrorcselekmények száma csökkent a 2015-ös 17

⁵ Europol, 59-61. o.

⁶ Europol, 10. o.

⁷ Europol, 10, 49. o.

elkövetésről 13-ra, amelyek közül 6 köthető az ISIL⁸ terrorszervezethez⁹.

2016-ban – 2015. évi tapasztalatokhoz hasonlóan – a terrortámadások 40%-ában használták *robbanóanyagokat*. A lőfegyverek használata viszont jelentősen csökkent.

A *terrortámadások* száma 2015-ös 57-ről 2016-ban 6 alkalomra csökkent. A dzsihádisták, nacionalisták és baloldali szélsőségesekkel szemben a szélsőjobboldali terrorizmus erősödött. Európában, különösen az elmúlt 2 esztendőben, a menedékkérők és a nemzeti kisebbségek ellen. Német belügyminiszteri nyilatkozat¹⁰ szerint csak Németországban átlagosan közel 10 támadást intéznek naponta menekültek ellen. A támadások általában nem merítik ki a terrorcselekmények fogalmát, ezáltal nem is emelik a terrortámadások számát.

A *letartóztatások* száma 2016-ban 1002-re csökkent az egy évvel korábbi 1077-ről. A legtöbb letartóztatás dzsihádisták terrorizmussal állt összefüggésben, amelyek száma 3 egymást követő évben növekedett: 2014-ben 395, 2015-ben 687 és végül 2016-ban 718-főt tartóztattak le. A baloldali és szeparatista terrorizmussal összefüggésben letartóztatottak száma eközben felére esett vissza. A letartóztatottak harmada, azaz 291 fő 25 éves vagy annál is fiatalabb volt és csupán minden tizedik volt 40 évnél idősebb. Terrorcselekményekkel – előkészület, finanszírozás, bűnsegédlet, kísérlete vagy terrorcselekmények végrehajtása – összefüggésben 2015-ben 209, 2016-ban már csak 169 főt tartóztattak le. A terrorcselekmények céljából szír és egyiptomi konfliktus zónákba utazók közül 2015-ben 141 főt tartóztattak le, 2016-

⁸ Iraki és Levantei Iszlám Állam.

⁹ Europol 49. o.

¹⁰ Europol, 10. o.

ban viszont már csak 77 főt. Ugyanilyen visszaesés volt tapasztalható a konfliktuszónákból visszatérők letartóztatása (2015-ben 41 fő, 2016-ban 22 fő) esetében is¹¹.

A legutóbbi EU terrortámadásokat legális és illegális forrásokból *finanszírozták*. Akár 40%-t ezen terrorista cselekményeknek – vélelmezhetően legalább részben – bűnözésből finanszírozzák, amelyek leggyakrabban kábítószerkereskedelmet, lopást, rablást, hamisított áruk kereskedelmét, uzorát vagy betörést jelent. A finanszírozók emellett etikusnak tartják, hogy a "háborúk földjein" illegális módszerekkel teremtsék meg a dzsihad anyagi hátterét. 2016-ra a terroristák hatékonyan alakították ki legális és illegális finanszírozási forrásaik rendszerét. A számos fiatal dzsihadista miatt, akik számítógép használatában jártasak, megnövekedett a modern technológiai hátterű finanszírozás aránya. Ezek a finanszírozási források titkosítottak és részben anonimek, amely szükséges jellemző a terroristák finanszírozáshoz, akik államhatárokon átnyúló, megbízható és védett finanszírozási rendszert keresnek, amelyek azonnali és kis összegű átutalásokra képesek. 2016-ra a pénzügyi szektorból rendszeresen támogatások összege csökkent: ezeket a kisebb összegű adományokat támogatók és családtagok küldték¹².

Szíria és Egyiptom konfliktuszónáiba utazó európai terroristák száma több ezerre becsülhető jelenleg is: az EU-ból eddig vélelmezhetően több mint 5000 személy utazott át ezekre a területekre. Egy 2015-ös felmérés szerint törvénytelen céllal kiutazók zöme Belgiumból, Franciaországból, Németországból és az Egyesült Királyságból származik. Lakosságárányosan Belgiumból utazott a legtöbb terrorista a konfliktuszónákba. Emellett vélelmezhetően a Nyugat-Balkánról 800 főnél többen

¹¹ Europol, 10, 23, 50. o.

¹² Europol, 12. o.

utaztak Szíriába és Irakba, hogy leginkább az ISIL-t erősítsék. Valószínűleg jelentős azoknak a száma is, akik nem kerültek a hatóságok látkörébe és így utaztak Szíriába és Irakba, illetve onnan vissza Európába. Többek között Norvégiából, Franciaországból, Dániából, Svédországból, Ausztriából és Svájcban – ezen országok tájékoztatása szerint – 2016-tól a terrorista szándékú kiutazások száma csökkenni kezdett. Ezekkel ellentétben Németország és Olaszország magas és állandó nagyságú kiutazást érzékel.

A kiutazások általános csökkenése mögött elsősorban az ISIL elleni koalíció légitámadásai és szárazföldi offenzívája állhat. Másodsorban légitámadások az ISIL finanszírozási forrásait is támadják, ami a kiutazók finanszírozását is érzékenyen érinti. Harmadszor, egyre nehezebb a török-szír határt átlépni. Negyedszer pedig amióta az ISIL nem őrzi határait, a környező országok megerősítették határvédelmüket. Ötödször pedig az ISIL vezetői maguk is azt kommunikálják szimpatizánsaik felé, hogy ne utazzanak az ISIL területeire, hanem inkább szülőföldjükön csatlakozzanak ISIL-t támogató helyi szervezetekhez és koncentráljanak a saját szülőföldjük elleni támadásokra.

Az EU elleni tömeggyilkosságot célzó terrorcselekményeket még mindig Szíriában és Egyiptomban tervezi az ISIL és az al-Qaeda egyaránt, amelyekre önként jelentkezőkből nincs hiány. A párizsi és brüsszeli terrorcselekmények azt mutatják, hogy a Szíriából irányított terrororganizációk alapozhatnak azokra az európai szimpatizánsaikra, akik még sohasem jártak Szíriában. Holland hatóságok szerint például lehetséges, hogy az ISIL-nak több tucat megbízottja (ISIL vagy bűnrészesei által küldött terroristák) él Európában. Olaszország aggodalmát fejezte ki lehetséges alvó sejtek miatt, amelyek az ISIL vagy az al-Qaeda

szervezeteivel és a dzsihádisták ideológia által inspirált más szervezetekkel állnak kapcsolatban. Németország kijelentette, hogy minden nemzetközi irányultságú dzsihádisták csoport kétségtelenül valamennyi lehetőséget megragad, hogy a nyugati országok elleni terrortámadásokat indítsanak. Elkötelezettségük ellenére az elmúlt években ezeknek a támadásoknak a kitervelése és végrehajtása átkerült az egyéni merénylőkhöz és kisebb csoportokhoz, módosítva ezáltal a fenyegettség irányát. Németországi hatóságok kiértékelték azokat a személyeket, akik terrorcselekmények elkövetésének szándékával vagy más fenyegető céllal megkísérelt kiutazását megakadályozták és a tervezett utazáskor ideológiai hajlandóságuk erőszakos cselekményekre a legmagasabb volt.

Összességében megállapítható, hogy a folyamatos kapcsolattartás a szír-iraki fegyveresek és a "hazai dzsihádisták" között fenntartja a fenyegetést. Napjainkban a kiutazás jelentős kockázatokkal és nehézségekkel jár, a dzsihádisták figyelem ezért tartózkodási országokra összpontosulhat. Maga az ISIL vezetése is támogatja az együttműködést saját fegyveresei és az Európában toborzott terroristák között, hogy terrorcselekményeket hazai területen kövessenek el. A toborzásokat olyan titkosított kommunikációs eszközökkel is folytatnak, mint például a táviratok. Néhány ország – Olaszország és Svájc – kijelentették, hogy nemzetbiztonságuk szempontjából a legnagyobb kockázatot az önállóan radikalizálódó és konfliktusterületről visszatérő fegyveresekből álló kisebb csoportok és magányos elkövetők jelentik¹³.

Az Egyesült Királyság teljes családok, nők és gyermekek kiutazásának emelkedését jelentette szír és egyiptomi konfliktuszónákba, bár többségük még mindig az

¹³ Europol, 12, 14, 22. o.

anyaországban marad. A kint tartózkodók átlagéletkora is jelentősen csökkent: a külföldre utazók majdnem fele nem töltötte be a 18 életévét sem a "kalifátus" (ISIL) 2014. júliusi kikiáltása óta. Lengyelország jelentése szerint saját, konfliktuszónába utazó állampolgárai valamennyien 22 év alattiak voltak. Bár összesített adatok nem állnak rendelkezésre, aggodalomra ad okot, hogy csak Hollandiából 2016 végére több mint 40 gyermekkorú, azaz 12 év alatti személy utazott Egyiptom és Szíria konfliktuszónáiba. Ausztria jelentése szerint néhány nő, közöttük kiskorúak is, elhagyják vagy el akarják hagyni szülőhazájukat és a konfliktuszónákba utazást követően európai származású dzsihádistához akarnak feleségül menni az iszlám joga szerint. Dániából utazik a nők nyolcada a konfliktuszónákba és a dán hatóságok szerint a nők önálló és aktív szerepet játszanak a dán dzsihádisták között, mivel radikalizálják családjukat és társukat is. Belga jelentés szerint a konfliktuszónákból visszatérő nők és gyermekek egy részét kiképezték katonai feladatokra és az ISIL folyamatosan patronálja a gyermekek kiképzését is. Spanyolországban 2016-ra csökkent a nők letartóztatása terrorcselekményekkel kapcsolatban és csak egyetlen nő utazott konfliktuszónába. Egy gyermek állami gondozásba került, mivel szüleit letartóztatták konfliktuszónába utazás kísérlete miatt. A letartóztatott nők átlagéletkorra 31 év volt¹⁴.

Az európai származású és konfliktuszónákba utazó terroristák általában ugyanazon az úton térnek vissza Európába, amelyen keresztül elhagyták szülőföldjüket: közvetlen járattal repülnek vissza Törökországból. Portugália például azt jelentette, hogy a konfliktuszónákba utazók nem csupán a Lisszabonból, hanem mostanában Portóból is utaznak,

¹⁴ Europol, 13. o.

mert kihasználják az új, közvetlen járatot onnan Törökországba.

Az utazás emellett a Balkánon át is történhet. Lengyelország és hazánk pedig tranzitállamok a szír és iraki konfliktuszónákba utazás, illetve visszautazás során. Romániát ritkábban választják a ki- és beutazók tranzit országnak. Svájcot a terroristák általában logisztikai bázisként alkalmazzák, hogy onnan kiindulva más országokban kövessenek el merényleteket. A hatósági eljárások eredményeként csak Olaszországban 19 főt tartóztattak le a hatóságok *illegális toborzással* vagy európai terroristák konfliktuszónákba utaztatásával összefüggésben. Svájci hatóságok egy toborzó szervezet tagjait tartóztatták le, akik szír területre svájciak és olaszok utazását segítették elő. A szervezet illegális tevékenységét egy törökországi bázis segítette, és vezetője egy iszlám radikális svájci-török kettős állampolgár volt. Dánia olyan szervezetekről tett jelentést, amelyek illegális toborzásban, radikális eszmék terjesztésében, konfliktuszónákba való beutazásokban vesznek részt, de egyre kevésbé vizsgálhatók és jól szervezettek. Úgy tűnik, egyre nehezebb elhagyni az ISIL területét. Olaszország 2016-ban csak egy visszatérőt jelentett Európába és Dániából is azt jelentették, hogy 2014 közepétől a visszautazók száma csökken. Hollandia is csak néhány – pontosan 4 főről – visszatérőről adott számot Szíria és Irak konfliktuszónáiból. Holland állampolgárságú nők és férfiak is szeretnék elhagyni Szíriát. Fontos hangsúlyozni, hogy a különösen erős biztonsági fenyegetést jelentenek, akik tartós ideológiai képzésben, illetve katonai kiképzésben részesültek, jártasak fegyver és robbanóanyagok alkalmazásában vagy konfliktuszónákban estek át a tűzkeresztségen. Ők ugyanis vélelmezhetően kapcsolatokat ápolnak más európai származású,

konfliktuszónákban fegyveres cselekményekben résztvevőkkel és nemzetközi terroristahálózatok tagjává válhatnak. A konfliktuszónából visszatérő fegyveresek általában hajlandóak egyéni elhatározásból vagy utasításra terrortámadásokra. Ráadásul, akik az ISIL vagy más terrorszervezetek tagjai voltak, sokkal fogékonyabbak a brutalitásra és a kegyetlenkedésre. Ez a hatás pedig annál erősebb, minél hosszabb ideig voltak terrorszervezetek tagjai. Rendelkezhetnek nagyfokú rejtőzködési képességgel, sőt a visszatérők a terrorfenyegetettséget fenn fogják tartani radikalizáló, adománygyűjtő és bűnsegéd tevékenységükkel. Az első visszatérők még legtöbbször azért tértek vissza eredeti hazájukba, mert csalódtak a "kalifátusban". A legutóbbi visszatérők motivációja viszont egyelőre nem tisztázott. Egyesek eltávolodnak a dzsihádisták társaságoktól, sőt megszakítják a közös dzsihádisták eszmén alapuló kapcsolataikat. Mások az erőszak útjára lépnek. A németországi jelentések szerint ezt a látszólagos passzivitást, illetve inaktivitást utasításra terrorista aktivitás válthatja fel, mert a dzsihádisták beállítottság a tapasztaltak szerint tartós. A dán tapasztalatok szerint is a visszatérő fegyveresek jelentette veszély rendkívül hamar nyilvánvalóvá válik, pedig a terrorcselekmény elkövetéséig annak semmilyen előjele sem tapasztalható ¹⁵.

Már 2015-ben, a novemberi párizsi terrortámadástól kezdve nyilvánvaló, hogy a Kelet-Európán át tartó *tömeges bevándorlást* a dzsihádisták felhasználják, hogy fegyvereseiket a migránsok között elvegyítve a terrortámadások helyszínére juttassák. A terroristák képesek kiváló minőségű hamis útleveleket és egyéb személyazonosító okmányokat beszerezni és felhasználni, ahogy a brüsszeli merénylők is tették a 2016.

¹⁵ Europol, 13–14. o.

márciusi támadásuk előtt. Hollandia jelentése szerint néhány terrorista menekültekérelmet nyújtott be az EU-ban. Egy svájci esetenél 3 szír állampolgárságú menekült és menedékkérő is érintett volt. Kettejük humanitárius vízummal érkezett Svájcba, de ISIL kapcsolatuk kiderült. Az olasz hatóságok látóterébe is kerültek ISIL kapcsolatokkal rendelkező menekültek. Az osztrák hatóságok pedig számos esetről adtak tájékoztatást, amikor terrorista cselekményekkel gyanúsítható személyek vegyültek el migránsok között, akik át- vagy beutaztak az országba.

Robbanószereket hatalmas pusztító erejük és szimbolikus jelzésük miatt használják előszeretettel a terroristák. 2016-ban a közel-keleti konfliktuszónákban alkalmazott taktikák, technikák és eljárások "importja" a volt tapasztalható. A robbanóanyagok összetevői ugyanis könnyen beszerezhetők Európában, amelyeket ún. puha célpontok (templomok, mecsetek és egyéb, fegyvertelen tömeggel zsúfolt helyszínek és épületek) ellen az öngyilkos merénylők alkalmaztak is¹⁶.

A dzsihádisták terrorizmus természete és trendje az Európai Unióban az alábbi pontokban összegezhető¹⁷:

1. Az EU számtalan dzsihádisták fenyegetéssel és támadással szembesül terrorista hálózatok és magányos elkövetők részéről is. A brüsszeli, nizzai és berlini terrorcselekmények bebizonyították, hogy a terroristák célja minél több EU polgár megölése és megsebesítése.
2. Erőszakos cselekményeiket a szelektíven kiragadott vallásos parancsolatokkal legitimizálják.

¹⁶ Europol, 15, 23. o.

¹⁷ Europol, 5–8 o.

3. Dzsihadista szereplőket egyaránt irányíthatja az ISIL vagy felbujthatják őket a "kalifátus" ideológiai vagy teoretikusai is.
4. A dzsihadisták a fegyverek széles arzenálját alkalmazzák, mint késeket, automata tűzfegyvereket, robbanószereket és gépjárműveket, amellyel valószínűleg nem hagynak fel a jövőben sem.
5. A merényletek kivitelezése történhet spontán vagy megelőzhető alapos tervezés is. Az ISIL által felvállalt merényleteket viszonylag alapos és összetett tervezés, gyors és egyszerre több célpont elleni végrehatás szokta jellemezni.
6. A dzsihadista terroristák várhatóan továbbra is használják majd a könnyen hozzáférhető alkatrészekből álló és alacsony technikai szükségletű improvizált robbanóeszközöket (*Improvised Explosive Devices - IED*) és az improvizált gyújtóeszközöket (*Improvised Incendiary Devices - IID*).
7. Az erőszakos dzsihadisták olyan egyéneket, kisebb csoportokat és tömegeket támadnak meg, akik szemükben iszlámellenes értéket képviselnek. Az egyének és csoportosulások puha célpontoknak (templom, zsinagóga, mecset) vagy kemény célpontnak (laktanya, rendőrőrs) minősülhetnek. A gyanútlan tömegek gyakori célbavétele a tömeges sérülés okozásának szándékával mindig puha célpontnak minősül.
8. A dzsihadisták azért választanak nemzetközi karakterű célpontokat, mint a brüsszeli metró az EU intézményeinek szomszédságában vagy a belga zaventemi nemzetközi repülőtér, hogy a támadásoknak

- a nemzetközi sajtóban is világméretű visszhangja legyen.
9. Az elkövetők között vannak a megtámadott országokban felnőtt saját állampolgárok és a hosszabb ideje az érintett EU tagállam területén élők is.
 10. A migránsok és menekültek további beáramlása valószínűsíthető az EU tagállamaiba. A 2015-ös párizsi terrorcselekmény tette nyilvánvalóvá, hogy az ISIL kihasználja a menekülthullámot, hogy merénylőket terrorcselekmények elkövetésére az EU területére küldjön. Akár az ISIL, akár más dzsihadista szervezet valószínűleg alkalmazni fogja a jövőben is ezt a módszert.
 11. Terrorista csoportok továbbra is kihasználják majd az EU-ba bevándorló migránsok szociális és gazdasági sérelmeiket, hogy toborozzanak közülük és felbujtsák őket terrorcselekmények végrehajtására. Az ISIL ideológiája vonzó az EU muszlim lakossága bizonyos hányada körében, így néha nagyrabecsülés övezi a magukat "mártíroknak" feltüntető öngyilkos merénylőket. Az általánosságban az a tévhit motiválja őket, hogy a Nyugat támadja az iszlámot.
 12. Nők és fiatal felnőttek, sőt még a gyerekek operatív szerepe megnövekedett a terrorcselekmények kivitelezésében az EU területén - nem csupán bűnsegéd szerepkörben, hanem magának a terrorcselekményeknek közvetlen elkövetésében is. A nő dzsihadisták ugyanis kevesebb akadályba ütköznek Nyugaton a terrorcselekmények kivitelezése során, mint a férfiak. A női elkövetők sikeres és megakadályozott terrorcselekményei Nyugat-Európában ösztönzőleg hathat a többiekre is.

13. Csökken általánosságban Szíria és Egyiptom konfliktuszónáiba utazó és dzsihadista terroristacsoportokhoz csatlakozók száma. Az onnan visszatérők száma viszont valószínűleg nőni fog az ISIL küszöbön álló katonai veresége és összeomlása után. A Közel-Keletről visszatérő dzsihadisták emelkedő száma valószínűleg a hazai dzsihadista aktivitást és fenyegetést fogja erősíteni az EU-ban.
14. A dzsihadista cselekmények száma belátható időn belül magas lesz, sőt folyamatosan emelkedni majd. Dzsihadista terrorcselekményekkel összefüggésben csak 2016-ban 718 gyanúsítottat tartóztattak le az EU-ban és a letartóztatások száma az elmúlt 3 évben meredeken emelkedett.
15. Az EU lakossága mellett a menekülteknek és az etnikai kisebbségeknek is fenyegetéssel kell szembenéznük. Bizonyos hasonlóságok ellenére ezek nem minősülnek terrorcselekményeknek, így az EU tagállamok sem összesítik őket.
16. A terrorcselekmények elkövetői nem mindig állnak közeli kapcsolatban szélsőséges csoportokkal (magányos elkövetők).

2. EU tagállami legiszláció a terrorizmus visszaszorítása érdekében

Belgiumban egy 2016. április 27-i törvénymódosítással lehetővé tették, hogy terrorcselekmények elkövetésének vagy közvetlen veszélyének gyanúja esetén a 21.00 és 9.00 közötti időszakban is házkutatásokat és letartóztatásokat tartsanak a nyomozó hatóságok. Ezenkívül az 1992. augusztus 5-én elfogadott rendőrségről szóló törvényt is módosították. Ennek

lényege, hogy egy olyan közös adatbázist állítsanak fel, amely alkalmas a terrorcselekmények visszaszorítására, megelőzésére és alkalmas külföldi nemzetbiztonsági szolgálatokkal és egyéb jogérvényesítő szervezetekkel való adatcserére. A belga büntető törvénykönyvet úgy módosították, hogy pönalizálták a dzsihádisták eszmék terjesztését (140. §), a toborzást és a terrorista indítékból Belgiumból vagy Belgiumba utazást. Egy 2016. augusztus 3-án hatályba lépett módosítással az antiterrorista bűnüldözésnek biztosították extraterritoriális hatályát. A 2016. december 14-ei büntető törvénykönyv módosítás pedig büntetni rendeli azokat, akik részt vettek terrorista cselekmények előkészítésében, támogattak, felbujtottak vagy finanszíroztak terrorcselekményt (141. §), illetve tudtak a terrorcselekmények előkészületeiről, de ezt nem hozták a hatóságok tudomására¹⁸.

Dán büntető törvénykönyv 114. §-át 2016. szeptember 30-án módosították, amellyel pönalizálta a hatósági engedély nélkül Szíria és Egyiptom konfliktuszónáiba való beutazást. A büntetés 6 évig terjedő börtönbüntetés dán állampolgárok és Dániában tartós letelepedési engedéllyel rendelkezők számára¹⁹.

Finnországban 2016 decemberétől új jogszabály lépett hatályba, amely alapján bűncselekmények minősül a kiutazó saját országán kívül más országba hatósági engedély nélkül, terrorcselekmények elkövetésének, kitervelésének, támogatásának vagy terrorista kiképzésen való részvétel szándékával való utazás. Az új törvény pönalizálja a fenti kriminális célokból utazás finanszírozását is. E

¹⁸ „Belgium lowers terror threat level, two years after attacks”, POLITICO, 2018. január 22., <https://www.politico.eu/article/belgium-lowers-terror-threat-level-two-years-after-brussels-attacks/>; Europol, 57. o.

¹⁹ Europol, 57. o.

törvénymódosítás az ENSZ BT 2178 (2014) számú állásfoglalásában foglaltaknak felel meg²⁰.

Franciaországban 2016. június 3-án hatályba lépett a 2016-731. törvény (*LOI n° 2016-731 du 3 juin 2016 renforçant la lutte contre le crime organisé, le terrorisme et leur financement, et améliorant l'efficacité et les garanties de la procédure pénale, 2016*), amely módosította a francia büntetőtörvénykönyvet és új bűncselekményeket vezetett be. Bűncselekménynek minősül hatálybalépése óta a terrorista konfliktuszónákból származó kulturális javak kereskedelme, a tanácskozás olyan online üzenetekről képekről, és egyéb anyagokról, amelyek terrorizmusra provokálnak vagy terrorcselekmények elkövetéséhez vezethetnek, illetve azokat dicsőítik. (Ez utóbbit a Franciaország Legfelsőbb Bírósága hatályon kívül helyezte 2017. február 10-én.) A büntetőtörvénykönyvet módosító törvény ezen felül kiterjesztette a rendőrbírók és nyomozók hatáskörét, így jogosan tarthatnak éjjel házkutatást, valamint alkalmazhatnak innovatív technikákat adatgyűjtésre. Ezen felül e törvény szigorította a fegyver- és lőszertartás szabályait, megerősítette az áldozatok védelmét, és az adminisztratív kontrollt, hogy visszaszorítsa a terrorcselekményeket és megerősítse a konfliktuszónákból terrorcselekmények végrehajtását követően Franciaországba visszaérkezők megfigyelését²¹.

Magyarország Alaptörvényének 2016. július 1-jével történt hatodik módosításával bevezette a terrorveszélyhelyzet különleges jogrendi esetkörét a magyar jogrendszerbe. Az ún. terrorveszélyhelyzet bevezetésével a különleges jogrendi esetek száma hatra növekedett. Az Alaptörvény új, 51/A. cikke

²⁰ Europol, 57. o.

²¹ Europol, 57. o.; „Terrorism - France Travel Advice”, GOV.UK, elérés 2018. július 25., <https://www.gov.uk/foreign-travel-advice/france/terrorism>.

szerint az „Országgyűlés a Kormány kezdeményezésére terrortámadás jelentős és közvetlen veszélye vagy terrortámadás esetén meghatározott időre kihirdeti a terrorveszélyhelyzetet, ezzel egyidejűleg felhatalmazza a Kormányt sarkalatos törvényben meghatározott rendkívüli intézkedések bevezetésére”. Ezek a magyar Országgyűlés döntéséig, de legfeljebb 15 napig maradhatnak hatályban. Az Országgyűlés a terrorveszélyhelyzetre vonatkozó döntéseket a jelen lévő képviselők kétharmadának szavazatával hozza meg és ezzel felhatalmazhatja a kormányt további rendkívüli intézkedések bevezetésére. Magyarország továbbá a terrorizmus elleni fellépéssel összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2016. évi LXIX. törvény 2016. július 1-jei hatálybaléptetésével további és átfogó választ adott a terrorfenyegetettségre. A törvény 13 további törvényt módosított, amely a terrorfenyegetettséget befolyásoló valamennyi területre kiterjed. Ezek egyike a magyar büntető törvénykönyv 314-316. §-ainak módosítása, amely ez időtől büntetni rendeli állami szerv, más állam, nemzetközi szervezet kényszerítését és annak kísérletét jelentős anyagi javak hatalmába kerítése útján, az azokkal való zsarolását, valamint terrorista csoport szervezését, terrorcselekményekkel fenyegetést, terrorista csoporthoz csatlakozás céljából Magyarországról ki- és átutazást.

Olaszországban az olasz büntetőtörvénykönyv 270. §-ának módosításával pönalizálták a terrorcselekményekkel összefüggésben adományok és áruk gyűjtését. A terrorista cselekmények finanszírozása céljából pénz- és egyéb árugyűjtő tevékenység akkor is büntetendő, ha az elkövető nem szervez terrorcselekményt és nem is áll terrorszervezetekkel kapcsolatban - ezáltal a terrorcselekmények bármilyen finanszírozását célzó minden cselekmény büntetendő. A

büntető törvénykönyv módosításán túl Olaszország számos olyan terrorizmusellenes egyezményt ratifikált 2016. július 28-án, mint a nukleáris eszközök felhasználásával megvalósított terrorizmos visszaszorításáról szóló egyezmény, terrorizmus finanszírozásáról szóló egyezményt és terrorelhárításról szóló egyezményt²².

Hollandia 2016. április 1-jén megteremtette annak lehetőségét, hogy az igazságügyért és biztonságért felelős miniszter visszavonhatja azon kettős állampolgárok holland állampolgárságát, akiket terrorcselekmények elkövetéséért vagy azok előkészítéséért (például az elítélt ilyen a merényletekre való kiképzésen vettek részt) elítéltek. Egyedül holland állampolgársággal rendelkezőkkel szemben ilyen döntés természetesen nem hozható²³.

Romániában 2016. márciusi hatállyal a 135. - Törvény a büntetőeljárásról 57. § (2) bekezdését módosították, amely szabályozza a különleges nyomozó szervek által végzett bűnügyi nyomozást. E módosítással összhangban ezek a különleges szervezetek ügyészi utasításra technikai megfigyelést biztosítanak terrorfenyegetettség és nemzetbiztonsági kockázatok esetén a román büntető törvénykönyv X. címével összhangban. Ugyancsak 2016 márciusában a 14. - Törvény a román nemzetbiztonsági szolgálatról 8. § és 13. § módosításával megalapították a Román Nemzetbiztonsági Kommunikáció Lehallgató Centrum Nemzeti Központját. A központ alaprendeltetése a nyomozások technikai támogatása lehallgatással, a kommunikációs hálózatokból származó információk gyűjtése és feldolgozása és közvetlen, illetve önálló hozzáférés biztosítása a technikai felszerelésükhöz a nyomozó hatóságoknak. Ezekén felül az

²² Europol, 58. o.

²³ Europol, 58. o.

535. - Törvény a terrorizmus megelőzéséről és elhárításáról 2016. novemberi módosítása meghatározta a terrorcselekmények elkövetésének céljából külföldre utazás fogalmát. A terrorcselekmények elkövetésnek céljából külföldre utazás ezek szerint magába foglalja a saját hazától különböző országokba utazást és annak kísérletét, ahol az elkövető terrorcselekményeket tervez elkövetni, tervezni vagy terrorista kiképzésen vesz részt, terrorcselekményekre utasít vagy utasítást fogad el vagy bármely más módon valamely terrorszervezetet támogat. A fenti cselekményeket 5-től 12 évig terjedő börtönbüntetéssel és bizonyos jogkorlátozással fenyegeti a törvény ²⁴.

Szlovákia parlamentje még 2015. év végén – 2016. január 1-jei hatállyal – elfogadta a terrorizmusellenes törvénycsomagot válaszul a 2015 novemberében történt párizsi terrortámadásra. A törvénycsomag lényege, hogy további jogköröket biztosítson a terrorfenyegetettséggel összefüggésben a rendőrség, az ügyészség, a bíróság és a nemzetbiztonsági szolgálatok számára. A terrorcselekményekkel összefüggő bűncselekmények büntetési tételét megemelték azáltal, hogy a terrorcselekményeket az ún. különösen veszélyes bűncselekmények kategóriájába helyezték. Új bűncselekményként került a szlovák büntető törvénykönyvbe a külföldi fegyveres szervezetek tagjaként külföldi harci cselekményekben való részvétel²⁵.

Svédország büntetőtörvénykönyvét a külföldi származású terroristák visszaszorítása céljából módosította. 2016. április 1-jével büntetendő, aki nem állampolgársága szerinti országba utazik, ahol olyan súlyos bűncselekményeket tervez elkövetni vagy előkészíteni, mint a terrorcselekmények,

²⁴ Europol, 58. o.

²⁵ Europol, 58. o.

illetve toborzás, adományzás vagy adománygyűjtés, valamint kiképzés terrorcselekmények elkövetése céljából²⁶.

3. Zárszó

Számos európai ország szembesült fokozott terrorfenyegetettséggel az elmúlt fél évtizedben. Ezek az államok különös figyelmet fordítottak anyagi és eljárási büntető szabályozásuk módosítására, hogy azok alkalmassá váljanak ezen új fenyegetések hatékony kezelésére. Számos uniós tagállam fenyegetésként értékeli a külföldre utazó és onnan visszatérő terroristákat, akik nem csak terrorcselekményeket követhetnek el, hanem toborozhatnak ilyen cselekményekre, illetve radikalizálhatják környezetüket. Ezek az államok rendszerint pönalizálták a terrorcselekmények elkövetésére való felbujtást (akár interneten keresztül). Számos tagállamnak azonban még mindig komoly feladatot jelent a terrorfenyegetések beazonosítása és a megfelelő legiszlációs válaszok megfogalmazása.

²⁶ Europol, 58. o.

FÓRUM

